

УКРАЇНА

Євгенія Подобна: «Хочу написати історію цієї війни, поки не пізно»

Вона могла б взяти до рук зброю, але вирішила залишити собі камеру, мікрофон і ручку. Як і багато інших українських журналістів, Євгенія Подобна пережила справжній шок під час російського вторгнення 24 лютого цього року. Головна редакторка редакції документальних програм на великому національному каналі Перший розповідає «Репортерам без кордонів» (РБК), як для неї пройшли шість місяців війни.

Піти на фронт чи залишитись в редакції? Питання, яке з перших же годин російського вторгнення ставила собі Євгенія Подобна, головна редакторка редакції документальних програм на Першому, головному українському національному телеканалі. Без рушниці, але озброєна телефоном, вона з власного вікна знімає перші вертольоти і літаки, що скидають бомби у кількох кілометрах від неї. У соціальних мережах – потік фейків від прибічників Кремля. Це стратегія хаосу. «Нас бомбардували не тільки ракетами, а й дезінформацією». В минулому воєнна кореспондентка, Євгенія Подобна з 2014 року висвітлювала війну на Донбасі для 5 Каналу, а з 2019 створює документальні програми на Першому. РБК зустрілися з Євгенією в Києві, в її редакції, на початку серпня. Це інтерв'ю було записане частково в Києві, частково по телефону.

Де ви були 24 лютого, на початку російського наступу?

Вдома в Ірпіні, на півночі від Києва. Я зрозуміла, що почалась повномасштабна війна проти України. Я подзвонила друзям і рідним і, як зараз пам'ятаю, сказала їм: «Почалось, це все насправді. Вони перейшли кордон і обстрілюють Харків». У Фейсбуці був повний хаос, ніби

росіяни вели обстріли всюди. Я швидко зрозуміла, що бомбардують нас не тільки ракетами, а й дезінформацією, щоб створити паніку. Я попросила друзів, щоб передавали мені тільки ту інформацію, свідками якої вони були особисто. Написала допис у Фейсбуці. Але якщо бути відвертою, то я не дуже думала про роботу. Найбільше переймалась тим, як захистити родину.

Ви були готові до цієї війни?

Так, у мене була тривожна валізка з ліками і документами. Я мала запаси води і їжі. За кілька днів до вторгнення я запропонувала сусідам обладнати, на всякий випадок, підвал піддонами, ковдрами, свічками... Вони посміялися. Тоді ще всі думали, що Росія блефує.

Коли ви почали висвітлювати цю війну?

З обіду 24 лютого. З вікна власного будинку. В небі було стільки російських вертольотів, що я не змогла їх порахувати. Вони атакували аеродром в Гостомелі, неподалік мене. За мить в мені прокинулася журналістка. Я взяла телефон, щоб зняти це, але згадала базове правило під час війни: не стояти занадто близько до вікон. Згодом, я вперше в житті побачила, як літаки скидають з неба бомби. Вже 24 лютого ми знали, наскільки це все буде важко.

«Велике почуття сорому, що я не була поруч з моїм колегою, що загинув в травні»

Як відчувати себе корисною, коли ти журналіст в охопленій війною країні?

Спочатку було важко. Найбільшим і найважливішим вкладом було б скласти мікрофон і взяти до рук зброю, як це зробили деякі мої колеги. Я відчувала велике почуття сорому, що не була поруч з моїм колегою Олександром Маховим, який пішов добровольцем і загинув у травні. Моє місто було швидко окуповане російською армією. Враховуючи мій досвід військової кореспондентки, я не могла дозволити собі втратити ні хвилини. Треба було евакуюватись (цивільні, що мають зв'язки з українськими військовими є мішенню для російської армії – прим. ред.). Весь час повторювала собі, що я не біженка і що скоро повернусь додому. По дорозі натрапила на колону російських танків. Пронесло, але протягом тижня я не могла ні їсти, ні спати. А потім знову почала працювати.

Що ви робили, коли повернулись на українське телебачення?

У нас є програма, що називається «Герої». Це 15-хвилинні портрети українок і українців, що роблять неймовірні речі. Це єдиний позитив від цієї війни. Передача показує неймовірну відвагу звичайних людей: лікаря, що залишився в окупованій Бучі і продовжував оперувати, спортивного тренера, що евакуював людей під обстрілами... Ризикуючи власним життям, вони врятували десятки людей. Також працюю над книгою про події в Бучі і Ірпіні, де я живу. Кожен день записую декілька інтерв'ю очевидців, що були свідками окупації і звірств. Кожне наступне інтерв'ю ще важче, ніж попереднє, але це мій журналістський обов'язок. Я хочу написати цю історію, поки не пізно. Через війну ніколи не знаєш, чи будеш ти завтра живий. Коли закінчу цю книгу, повернусь до військової журналістики.

З якими найбільшими проблемами ви стикаєтесь, як журналіст?

В нас нема доступу до окупованих територій. Українському журналісту поїхати туди рівноцінно самогубству. Важко знаходити свідків, не наражати їх на небезпеку і дізнаватись, що саме відбувається на окупованих територіях. Найгірше стосується українських полонених, військових чи цивільних. У нас немає жодної інформації. Але для нас це одна з найважливіших тем. Існують і більш практичні проблеми, як доступ до мобільної мережі та інтернету, який може бути ускладнений на передовій, наприклад, або навіть проведення кількох годин у підвалах, коли часті повітряні тривоги.

Як боротись з пропагандою і дезінформацією, які теж є зброєю?

З українського боку, з першого ж дня ця війна велася і в мережі. Люди почали все знімати, фотографувати і поширювати власні матеріали. Це ускладнює брехню і приховування правди. В той же час треба визнати, що дезінформація поширюється із швидкістю світла, зокрема, на каналах в Телеграм. Росія інвестувала колосальні ресурси в цю психологічну інформаційну війну, знищуючи телевежі та активно використовуючи пропаганду на окупованих територіях. В Маріуполі, наприклад, жителі ще не мали доступу до їжі та питної води, але росіяни вже завезли машини з великими екранами, щоб транслювати по ним пропаганду. Журналісти, що живуть на цих територіях, вимушені переховуватись.